

Evaluering av forskningssettingene Psykisk helse og rus (PHR) og Folkehelse, livsstil og overvekt (FLO) i Helse Førde 2015-19

Innhold

Bakgrunn for rapporten	2
Mandat og spørsmål til besvarelse	2
1. «Er satsingane gjennomført i tråd med dei beskrivne måla som låg til grunn for etablering av satsingane?».....	2
3. «Er satsingane relevant innretta i forhold til Helse Førde si verksemd og måla i forskings- og innovasjonsstrategien?»	5
4. «Har styring og leiing av gruppene vore føremålstenleg for å oppnå forventa resultat?»	5
5. «Komiteen oppmodast til å snakke med tilsette i Helse Førde som kan bidra til evalueringa» 6	6
6. «Kan denne organiseringa av forskingssettingar i Helse Førde nyttast seinare?»	7
Komiteens svar på spørsmålene som er stilt	8

Bakgrunn for rapporten

Helse Førde har hatt to strategiske satsinger som har vært aktive i fem års perioden 2015-2019. Disse er Psykisk helse og rus (PHR) og Folkehelse, livsstil og overvekt (FLO). Foretaket ønsker nå å gjennomføre en ekstern evaluering av arbeidet som er gjort med tanke på ulike måloppnåelser. Sentrale medarbeidere knyttet til satsingene og medarbeidere i seksjon forskning- og innovasjonssenheten i foretaket har gjennom egne rapporter også gitt sine skriftlige innspill og på en forbillig måte dokumentert hva de strategiske satsingene har ført til. Dette omfatter forskningsresultater, kompetanse- og nettverksbygging samt hvilken betydning det har medført for den lokale helsetjenesten. Det er i særskilt grad også omtalt hvilken betydning dette har hatt i samhandlingen med Høgskulen på Vestlandet.

Helse Førde etablerte følgende komite for å gjøre den eksterne evalueringen og som skal levere en rapport innen 28. august 2020:

Professor Marianne Storm, Universitetet i Stavanger

Professor Monica Wammen Nortvedt, Høgskulen på Vestlandet

Professor emeritus Ernst Omenaas, Universitetet i Bergen, komiteleder

Mandat og spørsmål til besvarelse

Mandateret reiser følgende spørsmål:

1. «Er satsingane gjennomført i tråd med dei beskrivne måla som låg til grunn for etablering av satsingane?
2. Har satsingane ført til forventa resultat i forhold til ressurstildelinga?
3. Er satsingane relevant innretta i forhold til Helse Førde si verksemd og måla i forskings og innovasjonsstrategien til Helse Førde
4. Har styring og leiing av gruppene vore føremålstenleg for å oppnå forventa resultat?
5. Komiteen oppmodast til å snakke med tilsette i Helse Førde som kan bidra til evalueringa»

I tillegg har komiteen foreslått ytterligere to momenter som bør belyses:

6. Hvilken betydning har de strategiske satsingene hatt for helsetjenesten på Vestlandet og landet for øvrig med tanke på internasjonale kontakter, styrket forskningskvalitet og betydning for helsetjenesten
7. Er denne type strategisk forskningssatsing å anbefale i Helse Førde, eventuelt hvilke justeringer bør vurderes?

1. «Er satsingane gjennomført i tråd med dei beskrivne måla som låg til grunn for etablering av satsingane?»

Komiteen har forholdt seg til retningslinjene for satsingen og Handlingsprogrammet 2015-2020. Lederne for de to satsingene er begge klare på at satsingene i høy grad er gjennomført i tråd med de opprinnelige målene. Det var mange og til dels ulike mål ved oppstart. Sentralt var å etablere en forskergruppe og bygge et bærekraftig miljø. Noen var allerede inne i et ph.d-løp ved starten i 2015, men det var et lite miljø med mangel på førstekompetanse. Når flere etter hvert får ph.d utdanning så blir forskningsmiljøet mindre sårbart. For begge satsingene har det vært en utfordring å rekruttere leger inn i ph.d løpene. Dette fremkommer både i den skriftlige rapporten og i intervjuene som er gjort.

Forskningsatsingen innen psykisk helse og rus

Denne satsingen hadde som mål å bygge et tyngdepunkt ift psykisk helse og rus. Slik sett har satsningen vært smalere og mer tematisk enn satsningen knyttet til folkehelse, livsstil og overvekt. Satsingen innen psykisk helse og rus har vært klinikknær og det har vært vektlagt samarbeid med avdelingene og klinikkene. Satsingen har vært forankret igjennom klinikkdirektørene som deltok i styringsgruppen og administrerende direktør i helseforetaket. Forankring av satsingen via styringsgruppen med tilhørende møtepunkt har vært klokt og viktig for at målene har blitt innfridd.

Før satsingen startet ble det gjennomført en pilot for å utrede styringsstruktur for satsingene. Der ble det vektlagt bred forankring i hele foretaket og i klinikkene, og ikke en avgrenset forankring i forskningsavdeling/seksjon for forskning og innovasjon.

Opprettelse av «Advisory board» har vært viktig i forhold til internasjonalisering og utdeling av satsingsmidler. Deltakerne i satsingen har sendt skisser for frikjøp i 3 måneder for å utvikle gode og relevante prosjektsøknader. Skissene har blitt vurdert eksternt av medlemmene i «Advisory board». Satsingene har på denne måten kunne knytte til seg internasjonale fagpersoner, både i forskningsprosjektene og eventuelle i bistillinger.

Prosjektutvikling har blitt forankret i klinikk og i avdelingsledelse. Lederne har forpliktet seg og lagt til rette for at ansatte medarbeidere 3 måneders frikjøp skal disponeres på en god måte slik at et prosjekt kan videreutvikles og fremdrift sikres.

Det har blitt gitt god fagstøtte fra medarbeiderne i Seksjon forskning og innovasjon. Økonomi, juss og kommunikasjon i forhold til prosjektene har vært en større utfordring. Dette er infrastruktur som er innrettet mot å pasientsentrert drift av sykehus og i liten grad mot forskning, innovasjon og fagutvikling. Disse funksjonene har ikke hatt et tydelig mandat for å ivareta støtte til forskningssatsingene og har heller ikke vært del av styringsgruppen. Det er viktig at slik støtte er tilgjengelig lokalt, mens støtte til utvikling av NFR og EU prosjekt også finnes regionalt.

Forskningsatsingen innen folkehelse, livsstil og overvekt

Lederen for satsingen mente at det var av stor betydning at det var tydelig i retningslinjene at forskningen skulle være pasient- og praksisnær, og at den skulle bidra til tjenesteutviklingen i foretaket. Det gjorde at klinikken ble involvert helt i fra starten og at Høgskulen på Vestlandet (HVL) også innrettet sin forskning etter det.

Et av delmålene i handlingsplanen til satsingen er at den skal bidra til en plattform for bærekraftige forskningsmiljø også innen andre felt i foretaket. Tanken bak dette var at en skulle kunne bruke kompetansen på tvers. For eksempel kan kompetanse ved etablering av registerdata eller pasientrapporterte data være nyttig for ulike fagmiljøer. I et lite helseforetak som Helse Førde er dette et vesentlig grunnlag for å kunne utvikle et positivt og byggende fagmiljø. På den andre siden kan dette i noen grad ha medført at satsingen har tilført ressurser og kompetanse til andre og har blitt for lite spisset.

For å utvikle et attraktivt forskningsmiljø var en av strategiene å samle data av god kvalitet som igjen kunne brukes til forskning. Dette var av betydning for at ledende internasjonale forskningsmiljøer var interessert i å samarbeide.

Det var ved oppstart få med seniorkompetanse innen forskning og forskningsledelse. En av suksessfaktorene til satsingen folkehelse, livsstil og overvekt har derfor vært å knytte til seg internasjonale kapasiteter i professor II stillinger i tillegg til å bruke nasjonale kapasiteter i det vitenskapelige rådet. Disse har også vært ansatt i HF og ved HVL.

Lederen for satsingen er fornøyd med de eksterne midlene de har fått regionalt, men er enig i at de også gjerne skulle ha fått tildelt større nasjonale midler og strukket seg til å være partnere i et EU

prosjekt, eventuelt søkt EU midler selv. FLO har vært med på en EU søknad, men den fikk ikke tildeling. De har som mål å komme i posisjon til å søke EU midler.

Ledere og forskningsadministrativt personell i Helse Førde slutter seg til at satsingen i høy grad er gjennomført i tråd med målene som lå til grunn ved etableringa av satsingene.

Den eksterne komiteen slutter seg til dette og vil berømme arbeidet som er lagt ned i å utvikle dette forskningsmiljøet.

2. «Har satsingene ført til forventa resultat i forhold til ressurstildeling?»

Den årlige økonomiske rammen for hver satsing var 1, 5 mill. Det vil si totalt kr 7,5 mill for hver av de to satsingene i hele femårsperioden. Midlene skal dekke oppgaver knyttet til ledelse av satsingene, kompetanse- og nettverksaktivitet, bistillinger og andre typer faglige ressurser, korttidsstipend samt drift og utstyr. Et implisitt mål ved oppstart var å hente inn like mye eksterne midler som man fikk tildelt gjennom de 5 årene satsingen pågikk.

Forskningssatsingen innen psykisk helse og rus

Denne satsingen har oppfylt langt mer enn forventningene var ved starten, særskilt gjelder dette ekstern finansiering. Det er blant annet tildelt ca. 20 mill fra Norges forskningsråd. I tillegg har det samme forsknings- og innovasjonsprosjekt fått tildelt stipendmidler for 3 ph.d.'er og en postdoktor. I tillegg har det utløst flere ph.d.'er i samarbeid med HVL. Ordningen med stipendgaranti for hele ph.d. løpet har vært bra og gir forutsigbarhet. Resultatene bedømt ut fra publikasjonene viser at det er god aktivitet med gode publikasjoner i høyt anerkjente tidsskrifter, særskilt fra 2019. Satsingen har også medført at det har blitt frigjort tid til forskning med godt resultat. Forskningsmiljøet i Førde har blitt mere synlig både nasjonalt og internasjonalt. Dette har igjen bedret rekrutteringen ved at det er flere søkere til ledige stillinger i Førde. Det er fortsatt utfordringer med rekrutteringen av et mangfold av helsepersonell, særskilt leger, til satsingen.

Forskningssatsingen innen folkehelse, livsstil og overvekt

Denne satsingen har nesten klart å hente inn like mye eksterne midler som man fikk tildelt gjennom de 5 årene satsingen pågikk. De har hentet inn midler fra til dels uventet hold som var svært gledelig. Det er to hovedkilder for forskning i helseforetakssektoren som det er ønskelig å få større gjennomslag i. Dette gjelder Helse Vest sine forskningsmidler og programmene i Norges forskningsråd som en innrettet mot folkehelse og pasientnær klinisk forskning. De begrensede tildelte midlene har vært benyttet meget godt, noe leder av forskningssatsingen er spesielt fornøyd med bedømt ut fra antall publikasjoner og den nære tilknytning prosjektene har til klinikken. Publikasjonene er i anerkjente tidsskrifter. Han er også fornøyd med de prosjektene som er generert i prosjektperioden. Rekrutteringen til satsingen har vært tilfredsstillende, men det er imidlertid vanskelig å holde på folkene og å opparbeide en kritisk masse med nødvendig kompetanse og fleksibilitet. Mye faller på lederne av forskningssatsingene. Det er positivt at satsingen har klart å rekruttere leger inn i satsingen og at tre personer har oppnådd professorkompetanse. Bygging av kompetanse og tilhørende kompetansespredning til nærområdet må vurderes som positivt.

HVL har nylig gitt prioriterte midler til prosjektet "Helseforskning som bygger bro mellom psykiske og somatiske helsetjenester" ved Christian Moltu og John Roger Andersen. En av forutsetningene for å få tildelt midler er at miljøet har vist høy kvalitet i sin forskning og har konkrete planer om å søke EU midler.

Pasienter og pårørende er en ressurs for helse- og omsorgstjenesten, og deres erfaringer skal brukes aktivt i forbedring av tjenesten. Det er et mål å utvikle samvalgsverktøy for pasienter med

hjernesykdommer, slik at pasientene kan delta aktivt i beslutninger om utredning, behandling, og oppfølging. [ParkinsonNet](#) er en modell som legger til rette for at pasienter kommer i kontakt med nettverk med tverrfaglig kompetanse i nærheten av der de bor, og som tar utgangspunkt i pasientens kunnskap om egen sykdom og egenbehandling. Det er et mål å utvikle flere slike nettverk, basert på erfaringene fra ParkinsonNet. Pårørende er en uvurderlig ressurs for sine nærmeste og for samfunnet, og det er et mål å sikre at de får god oppfølging og veiledning.

3. «Er satsingane relevant innretta i forhold til Helse Førde si verksemd og måla i forskings- og innovasjonsstrategien?»

Begge satsingene er godt innrettet mot det regionale helseforetaket, Helse Vest, sin overordnede strategier inn mot både forskning og innovasjon. Da satsingen ble søkt om var den tilpasset både Helse Førde og HVLs strategi. Ledelsen begge steder hadde et eierforhold til satsingene. Satsingen har vært et virkemiddel til å integrere forskning i praksis og for å etablere bedre praksis.

Tematikken i satsingene innen psykisk helse og rus er særskilt godt innrettet mot virksomheten i Helse Førde og er til dels av betydelig innovativ karakter som kan forandre og styrke utviklingen av helsetjenestetilbudet, jfr NORSE prosjektet.

Også satsingen innen folkehelse, livsstil og overvekt er godt innrettet mot Helse Førde sin virksomhet og har en klar akse inn mot samhandlingen med kommunehelsetjenesten. Dette vil trolig få større betydning i de kommende årene der spesialist- og kommunehelsetjenesten må samhandle i betydelig sterkere grad. Det gode tilslaget når det gjelder eksterne midler, særskilt Ph.D stillinger, støtter også opp om satsingenes relevans mot helseforetakenes oppgaver og virksomhet. HVL starter en mastergrad i folkehelse og helsefremming og har i tillegg en akkreditert ph.d. studie i Helse, funksjon og deltagelse. Dette vil kunne gi god rekrutering til satsingen fremover.

Satsingen i Helse Førde innen folkehelse, livstil og overvekt har også medført og vært indirekte med å gjøre at helseforetaket har fått og kunne påta seg andre oppgaver. På grunnlag av det lokale kvalitetsregisteret i Helse Førde ble det nasjonale kvalitetsregister for fedmekirurgi etablert i 2015.

Denne brede satsingen har også ført til at «Stomiprosjektet i Førde» i tilknytning til fedmekirurgi skal implementeres i hele Helse Vest området. Dette prosjektet går ut på at pasientene svarer på spørsmål på mobilen før de kommer på konsultasjon ved sykehuset (videreføring av NORSE).

4. «Har styring og leiing av gruppene vore føremålstenleg for å oppnå forventat resultat?»

En vesentlig suksessfaktor er sammensetningen av styringsgruppen. Den er topptung og det har medført at både Helse Førde og HVL har hatt eierskap til satsingen. De har vært døråpnere og har kunnet sette inn tiltak når noe har stoppet opp. Det har også vært en stor fordel for gjennomføringen av prosjektene at helseforetaket har vært prosjekteier.

Det er fortsatt mye å hente på å utvikle forskningsadministrasjonen i helseforetaket. Det å kunne ha oversikt over økonomien til enhver tid er nødvendig. Samarbeidet med Senter for helseforskning har fungert meget bra.

Styringsmodellen har fungert bra. Det ble fra starten etablert to vitenskapelige råd og ikke ett felles slik det kommer frem av punkt 5 i retningslinjene, men dette har trolig hatt mindre betydning.

Ny ledelse ved HF og HVL har lagt til rette for drift av satsingen, men har nok ikke like sterkt eierforhold til satsingen som den tidligere ledelsen.

5. «Komiteen oppmodast til å snakke med tilsette i Helse Førde som kan bidra til evalueringa»

To av komitemedlemmene har intervjuet lederne for forskningssatsingene i Helse Førde. Det tredje komitemedlemmet har gjort intervju med noen ledere og administrativt tilsatte. Konklusjonene i intervjuene er sett i sammenheng med de skriftlige rapportene som er levert fra lederne av forskningssatsingene og svar på spørreskjema og kommentarer fra ledere og administrativt tilsatte. Det har vært godt samsvar mellom innholdet i intervjuene og rapportene som er levert og er utgangspunkt for anbefalingene fra evalueringskomiteen.

En vesentlig suksessfaktor er sammensetningen av styringsgruppen. Den er topptung og det har medført at både Helse Førde og HVL har hatt eierskap til satsingen.

Her følger tilbakemeldingene fra tre av fem ledere og administrativt tilsatte som besvarte følgende spørsmål:

Spørsmål	I liten grad	I nokon grad	I høg grad	I svært høg grad
Er satsingane gjennomført i tråd med dei beskrivne måla som låg til grunn for etablering av satsingane?			xxxxx	
Har satsingane ført til forventa resultat i forhold til ressurstildelinga?			xxxx	x
Er satsingane relevant innretta i forhold til Helse Førde si verksemd og måla i forskings og innovasjonsstrategien til Helse Førde?			xxxx	x
Har styring og leiing av gruppene vore føremålstenleg for å oppnå forventa resultat?		x	x	xxx

Her følger noen generelle kommentarer fra ledere og administrativt tilsatte:

- «Å rekruttere tilstrekkeleg antal kandidatar med klinisk kompetanse er ei stadig utfordring fordi dei same kandidatane gjerne er svært viktige i klinikken. Dette har særleg vore ei utfordring i kirurgi, og gjer at prosjekta går seinare framover enn ønska ut frå eit vitenskapleg og miljøbyggingsperspektiv. Å ha ei styringsgruppe på nivå 1 og 2 i foretaket har vore viktig for å få slike utfordringar på bordet og fremje gode løysingar».
- «Å byggje fagmiljø i klinikken tek tid. Det er krevande å få opp tilstrekkeleg tal av gode kandidatar og prosjekt, særleg i miljø der det er lite frå før. Det tek mykje tid for leiarane å rettleie, særleg når vi har eit så lite vitenskapleg miljø».
- «Prioriteringar mellom å byggje smalt og i breidda, og mellom å få opp støtteverdige eksterne prosjekt og å bidra til å støtte prosjekt som er viktige vitenskapleg og fagleg, men som på kort sikt ikkje bidreg til eksternfinansiering, er viktige diskusjonar i forskingsatsingane og for Helse Førde». Eksempel på det sistnemde: <https://bmcpyschiatry.biomedcentral.com/articles/10.1186/s12888-020-02679-w> og <https://www.nrk.no/vestland/oyvind-blei-frisk-av-a-gjere-det-han-frykta-mest-1.15045108>
- «Det var i utgangspunktet lite samarbeid mellom dei to miljøa knytt til satsingane, mest fordi ein i liten grad såg relevansen i kvarandre si verksemd. At leiarane i dei to satsingane har funne

samarbeidsområde som har vore nyttige, fagleg og vitskapeleg relevante og spennande for både dei sjølve og miljøa har vore avgjerande. Organiseringa har vore god for å fremje dette, men sjølv sagt ikkje åleine».

- «Dei to satsingane har vore viktige lokomotiv i forskingssatsinga i Helse Førde. Å ha ei grunnfinansiering i botnen frå foretaket har vore viktig, men det er også viktig å hugse på andre som forskar i Helse Førde som ikkje er ein del av satsingane. FLO-gruppa har kanskje vore for romsleg med tanke på kven som er tatt med i forhold til tematikken i gruppa, og profilen har kanskje blitt noko utvaska med åra. På den andre sida har det vore viktig for dei personane som er i randsonen av satsinga å faktisk bli tatt inn i varmen og få eit miljø».

6. «Kan denne organiseringa av forskingssatsingar i Helse Førde nyttast seinare?»

Synspunkt fra ledere og administrativt tilsatte:

- «Organiseringa av forskingssatsingar kan i store trekk nyttast seinare, men detaljar bør sjølv sagt vurderast og eventuelt justerast».
- «Det at det er eit felles AU og felles styringsgruppe bidreg til nokre rammer som gjer at moglege samarbeid og synergjar lettare kan bli synlege og prøvast ut, og at det også er mogleg å ta noko risiko. Det bidreg til at ein lettare får opp auga for både prosjekt, problemstillingar og kompetanse, som kan nyttast som «kapital» på tvers. Dei formelle rammene som ligg i retningslinjene, utlysingstekstar, eksterne komitear med meir bidreg til transparens og er viktig for å fordele makt og ha legitimitet».
- «Eigarskapet i toppleiinga har vore viktig og er framleis viktig. Eit sterkare eigarskap i medisinsk og kirurgisk klinikk er ønskjeleg. For eksempel bør ein leiar for ei eventuell satsing på eit nytt område vere tilsett i ein av desse klinikkane. Men det trengst i tillegg eit godt støtte- og forvaltning system rundt ein leiar som sjølv har tydeleg forankring hos avdelingssjef og klinikkdirktør. Med den storleiken Helse Førde har i dag, er det truleg formålstenleg med eit felles fagmiljø på dette som kan organisatorisk kan ligge i Fag- og utviklingsavdelinga, under Utviklingsdirektøren. Dette vil kunne hemme silotenking».
- «Deltakarar frå HVL i styringsgruppa har vore viktig mtp brubygging, miljøbygging, ressursar, strategisk samarbeid mm. Å ha samanfallande interesser og kunne utnytte synergjar er heilt avgjerande».
- «HFD er framleis ein svært sårbar forskingsorganisasjon. Å ha ei organisering som fremmar at fleire får toppkompetanse er avgjerande».
- «UiB er ikkje representert i styringsgruppa. Så langt er HFD akademisk heilt perifer for UiB, men nyttig som utdanningsinstitusjon og praksisplass for medisinstudentar. Om dei akademiske intensjonane som ligg i Vestlandslegen vert realisert frå UiB si side og vi greier å få eit godt strategisk og fagleg samspel med UiB, kan samarbeidet med UiB klart fremme forskinga i HFD og ha eit betydeleg potensiale».
- «Å organisere satsinga gjennom tematiske forskingsgrupper har vist seg å vere viktig både for å auke aktiviteten innan forskning i Helse Førde, men også med tanke på å bygge miljø. Det er små forhold i Sogn og Fjordane, og det er viktig at dei som vil og ønskjer, finn saman og kan samarbeide på prosjekt der det er tenleg. Å starte ei tredje tematisk gruppe i Helse Førde kan vere ein veg å gå, men då er ein avhengig av å finne både eit miljø med forskingskompetanse som er relevant for tenestene i Helse Førde, og ein person med evne og vilje til å drive ei slik satsing framover».

Komiteens svar på spørsmålene som er stilt

1. Er satsingane gjennomført i tråd med dei beskrivne måla som låg til grunn for etablering av satsingane?

Komiteen slutter seg enstemmig til at satsingene i stor grad er gjennomført i tråd med målene som ble satt i 2015. Det ligger i sakens natur at målene som ble satt ikke var helt entydige og hensiktsmessige for hele perioden. Dette har medført at satsingene har justert kursen noe for å oppnå bedre resultater og sikrere fremdrift. Slik sett fortjener både lederne for forskningsgruppene og helseforetaket positiv omtale for å ha evnen til å gi muligheter for å gjøre nødvendige justeringer i fem års perioden. Dette peker i retning av at slike satsinger har en jevnlig dialog med styringsgruppe/foretak med tanke på justering av kursen. Dette er gjennomført i Helse Førde. En midtveisevaluering med tanke på større endringer av kursen i løpet av femårsperioden er også nyttig og benyttes av flere institusjoner og forskningsfinansiører.

2. Har satsingane ført til forventa resultat i forhold til ressurstildelinga?

Begge satsingene har helt klart innfridd forventningene til resultatoppnåelse i helseforetaket og har også vært positivt for samhandlingen med andre institusjoner og gitt Helse Førde større synlighet og gjennomslagskraft på flere områder. Dette omfatter antall publikasjoner i gode tidsskrifter og at det har vært en økende og positiv trend. Det er også imponerende å se hva dette har gjort på gjennomføringen av ph.d. avhandlinger og oppnåelse av den høyeste akademiske kompetansen - professor. Dette omfatter et bredt spekter av helseprofesjoner, der legeprofesjonen kunne vært enda bedre representert i forhold til utvikling og kompetanseheving for helse helsetjenesten.

Det har vært relativt beskjedene midler som har vært investert sett i forhold til foretakets totale oppgaveportefølje og budsjett (jf. de årlige nasjonale FoU målingene) Men, de midlene som har vært investert i forskning og innovasjon har utløst betydelig ekstern forskningsfinansiering, særskilt fra Norges forskningsråd der terskelen for å oppnå tildeling er svært høy. Slik sett viser det at det nytter og gir gode resultater både for forskerne og for helseforetaket å satse på slike spesifikke og høykvalitets forskningssatsinger.

Det er vanskelig å evaluere hvilken betydning dette har hatt for kvaliteten på helsetjenestene som foretaket leverer i sin helhet. Innen enkelte områder vil etablerte kvalitetsregister kunne gi slik informasjon og påvirke både retning og valg av tjenestetilbudet. Det er imidlertid lettere å slå fast at det har hatt betydning for utviklingen av tjenestene i foretaket og også bidratt til innovasjon og nyskaping samt kunne gi økt effektivitet og bedre resultater av tjenestene som leveres. Det gjelder begge de to forskningssatsingene og er utenfor både det en kunne forvente eller planlegge for.

3. Er satsingane relevant innretta i forhold til Helse Førde si verksemd og måla i forskings og innovasjonsstrategien til Helse Førde?

Slik komiteen leser strategien er det et godt samsvar på det overordnede plan og relevant innretta. Dersom foretaket vil vurdere nye forskningssatsinger i fremtiden med tanke både på behov og muligheter for å få disse gjennomført kan dette tas med i eventuelle revisjoner av forsknings- og innovasjonsstrategien i foretaket. Det vil også kunne være av betydning med tanke på HR strategi og enhetenes tenkning for å kunne gjennomføre nødvendig utvikling eller rekruttering av kompetente medarbeidere til eventuell ny forskningssatsing.

4. Har styring og leing av gruppene vore føremålstenleg for å oppnå forventa resultat?

Styring og ledelse av gruppene for å oppnå et forventet og godt resultat har vært svært god. Dette er i god overensstemmelse med lederne og de administrativt tilsatte sin vurdering. De har hatt en betydelig og positiv motivasjon, evne til å rekruttere og lede dyktige personer til oppnå gode resultater. De er selv gode fagpersoner og går foran som gode eksempler for hvordan slike satsinger kan gjennomføres. Det vil ofte naturlig utpeke seg personer som kan ha et ansvar og oppgave som «nestkommanderende» i gruppen. Dersom disse to forskningssatsingene får mulighet til å fortsette i ytterligere fem år – noe komiteen sterkt vil anbefale, så vil det være aktuelt og viktig å identifisere slike personer og kvalitetssikre deres kompetanse blant annet gjennom lederkurs på linje med andre i helseforetaket.

I tillegg har komiteen foreslått ytterligere to momenter som bør belyses:

5. Hvilken betydning har de strategiske satsingene hatt for helsetjenesten på Vestlandet og landet for øvrig med tanke på internasjonale kontakter, styrket forskningskvalitet og betydning for helsetjenesten?

De strategiske forskningssatsingene i Helse Førde har satt helseforetaket på kartet i hele Helse Vest området. Foretaket har et veldefinert opptaksområde med en bredde i både befolkningssammensetning og god oversikt i samhandling med viktige samfunnsaktører og samfunnet for øvrig. Det er to flater som kan være viktig for Helse Førde. Den ene er å styrke satsingene mot kommunehelsetjenesten. Det ligger allerede inne en del i de nåværende satsingene, men kan trolig bli mere tydelig. Kanskje er Helse Førde et av de foretakene i landet som allerede har gjort viktige satsinger her og har kompetanse i sitt nærområde. Den andre flaten er å styrke samhandlingen med universitetene i vest, UiB og UiS til også å omfatte forskning og innovasjon. Høgskolen på Vestlandet og foretakene i vest vil som tidligere være de næreste og mest betydelige samarbeidspartnerne, inkludert å legge til rette for selve gjennomføringen av prosjekter og ta i bruk resultatene i helsetjenesten. Næringslivet i nærområdet vil også kunne utløse nyskaping og sterkere forankring og verdiskaping.

Satsingene i foretaket har skapt nye og svært gode kontakter og nettverk i regionen, nasjonalt og internasjonalt. Strategien som gruppelederne har valgt gjennom målrettede invitasjoner, deltakelse og erfaringsutveksling har vært svært vellykket. Dette har vært godt understøttet av faglige samlinger som har satt relevante tema på agendaen sammen med et sosialt program som har vist frem hva lokalområdet kan by på av attraksjoner og severdigheter.

6. Er denne type strategisk forskningssatsing å anbefale i Helse Førde, eventuelt hvilke justeringer bør vurderes?

Både problemer knyttet til psykisk helse/rus og overvekt er voksne i samfunnet. Vi trenger et godt kunnskapsgrunnlag for å kunne forebygge og behandle disse. Komiteen er enstemmig i at Helse Førde har gjort en god investering og fått svært gode resultater gjennom disse satsingene. Det tar tid å bygge gode forskningsmiljø og få gode ledere. Begge disse innsatsområdene er fortsatt svært aktuelle og det er viktig å generere ny kunnskap innen disse områdene. Både utfordringer knyttet til psykisk helse/rus og overvekt er økende i samfunnet. Vi trenger derfor et godt kunnskapsgrunnlag for å kunne forebygge og behandle tilstandene. Vårt forslag er derfor at disse to satsingen bør få en forlengelse på fem år for å sikre bærekraft og rom for to gode forskningsledere. Forut for en slik forlengelse bør det være en søknadsprosess med nye målsettinger for satsingene og det bør vurderes om de eventuelt tematisk eller metodisk bør spisses noe.

Komiteen foreslår at Helse Førde utvider satsingen gjennom å forberede en ny satsing knyttet opp mot medisin og kirurgi under forutsetning av at de de kan få en kvalifisert og dynamisk leder. Dette kan gjøres som en åpen prosess der det i trinn 1 inviteres åpent anledning til å sende en skisse på 3-4 sider til en slik satsing. Deretter kan en vurdere disse søknadene med tanke på om det kan utløse synergier og så i trinn 2 be utvalgte om å sende inn en full søknad for vurdering. Dette bør tematisk være i et sentralt område som gjør at hele foretaket støtter opp om satsingen og at det gjennomføres i nært samarbeid med HVL. Andre samarbeidspartnere kan være UiB, UiS, kommunehelsetjenesten og om mulig næringslivet.

Det er også gjort andre evalueringer av lokale eller regionale forskningsatsinger. Blant annet er dette gjennomført for helsefagene i Helse Nord <https://sykepleien.no/forskning/2020/05/evaluering-av-den-helsefaglige-forskningssatsingen-i-helse-nord>. I tabell 2 her er det gitt en oversikt over forhold som kan fremme helsefaglig forskning i helseforetakene. Dette ser vi også er aktuelt for Helse Førde og kan benyttes i det videre arbeidet, blant annet når det gjelder å forbedre infrastruktur og kultur for forskning i helseforetakene.

Komiteen takker for oppdraget og ønsker Helse Førde lykke til med det videre arbeidet med forskning og innovasjon som et viktig grunnlag for utviklingen av gode helsetjenester.

Stavanger og Bergen, 24. august 2020

Marianne Storm

Handwritten signature of Marianne Storm in blue ink.

Monica Wammen Nortvedt

Handwritten signature of Monica Wammen Nortvedt in blue ink.

Ernst Omenaas

Handwritten signature of Ernst Omenaas in blue ink.